

Prof. nadzw. dr hab. Zenon Weigt
Katedra Filologii Germańskiej
Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna
w Łodzi

Warszawa, 27.09.2023

Ocena

rozprawy doktorskiej pani mgr Heleny Katarzyny Walczak, nt.

Eigennamen als Kulturelemente in ausgewählten Prosawerken von Günter Grass und Siegfried Lenz und ihren polnischen Übersetzungen

(Nazwy własne jako elementy kulturowe w wybranych utworach prozatorskich Günтера Grassa i Siegfrieda Lenza i ich polskich przekładach), Gdańsk 2023, 173 s.,
napisanej pod naukowym kierunkiem prof. dr. hab. Andrzeja Kątnego;
promotor pomocniczy: dr hab. Katarzyna Lukas, prof. UG

Przedłożona do oceny praca zbudowana jest z czterech zasadniczych rozdziałów opatrzonych wstępem, w tym z podsumowania i perspektywami badawczymi oraz ze spisu bibliograficznego. Treściowo rozprawa podzielona jest na dwie części, teoretyczną – literaturo- i językoznawczą, oraz praktyczną – analizą nazw własnych. Wszystkie części pracy tworzą kompatybilną całość i odnoszą się ściśle do w/w tematu. Struktura pracy jest właściwa dla rozpraw doktorskich.

Tłumaczenia tekstów literackich stanowiły zawsze dla czytelników możliwość zapoznania się z twórczością autorów literatury światowej, dla badaczy były wdzięcznym materiałem do kontrastywnych studiów literaturoznawczych i językoznawczych. Szczególnie z początkiem lat 70-tych XX. wieku powstało wiele prac porównawczych, dotyczących tłumaczeń tekstów literackich pary języków niemieckiego i polskiego. Świadczy o tym również obszerny spis literatury przedmiotu zamieszczony w niniejszej pracy. Z biegiem lat zmieniały się nurty i metodologie w badaniach literackich i językoznawczych, jak również podejścia do problematyki przekładalności i odpowiedniości treściowej, kulturowej i językowej między tekstem oryginału a tekstem tłumaczenia, w zależności od stawianych celów badawczych. Praca pani mgr Heleny Katarzyny Walczak wpisuje się w ten aspekt badawczy, bowiem analizuje antroponimy i toponimy występujące w tekstach tłumaczeń wybranych utworów Siegfrieda Lenza i Günтера Grassa.

Na wstępie pracy Autorka określa zakres badań łącząc go umiejętnie z przedstawieniem stanu badań nad tłumaczeniami tekstów literackich i wskazuje na szczególny charakter tłumaczenia nazw własnych jako części kultury reprezentowanej poprzez tekst utworu. Dokonując przeglądu stanu badań Doktorantka komentuje prace nie tylko teoretyków odnoszące się do ogólnych pojęć i zasad przekładoznawstwa, ale również dotyczące tłumaczenia innych kategorii językowych, jak np. sloganów w tekstach reklamowych, czy nazw historycznych (np. Snell-Hornby 2003, A. F. Kellat 2003). Właśnie tu akcentuje się wielowymiarowość samego aktu tłumaczenia dostrzegając znaczenie kodu leksykalno-semantycznego, estetycznego czy kulturowego (Krysztofiak 2013), jak i wypełniania określonych funkcji tekstu na przykład w tłumaczeniu tytułów, podtytułów i nagłówek (Nord 2003). Inne przywoływane prace, odnoszą się stricte do tłumaczenia literackich nazw własnych z perspektywy językoznawczej czy filozoficzno-językoznawczej (Neubert, Kalverkämper 1978, Back 2002), ale i prac odnoszących się do tłumaczenia literackich nazw osobowych na podstawie utworów T. Manna (Pieciul 2000). Autorka przedstawia i komentuje szereg prac, których przedmiotem badań są również utwory Günтера Grassa i Siegfrieda Lenza, w których to pracach porusza się problemy tłumaczeniowe na tle

innych kategorii językowych jak gramatycznych, leksykalnych czy stylistycznych oraz charakterystyki postaci (Majkiewicz 2002a, Wille 2003, Pieczyńska-Sulik 2005, Schaal 2006). W komentarzu do ostatniej z nich Doktorantka wskazuje na inne elementy badawcze, jakimi są motyw wypędzenia oraz motyw *Heimatverlust*, utraty małej ojczyzny, który będzie miał znaczenie również w analizie nazw własnych niniejszej pracy. W ostatniej części wstępu zapoznajemy się z inspiracjami badawczymi Doktorantki i metodologią rozprawy opartą na koncepcjach szkoły *Descriptive Translation Studies* i powiązaną z nią teorią polisystemów kulturowych Itamara Even-Zohara (1990, 2008) oraz koncepcją konstelacji kulturowych Georgiosa Florosa (2003), odnoszących się, skrótowo przedstawiając, do różnorodnych relacji językowych i kulturowych tekstów oryginalnych i ich przekładów, norm tłumaczeniowych i decyzji tłumacza. Te założenia niezbędne będą w analizie, a dokładniej w rekonstruowaniu procesu przekładu nazw własnych, ich adekwatności i akceptowalności w systemie kultury docelowej. Przesłanki powyższej teorii korespondują z założonymi celami badawczymi rozprawy, tzn. analizą antroponimów i toponimów występujących w wybranych utworach i ich translatach dwóch niemieckich pisarzy G. Grassa i S. Lenza, w szerokim kontekście historyczno-kulturowym. To, co odróżnia podejście Autorki w analizie nazw własnych od innych prac, poza aspektem językoznawczo-translatorycznym, jest osadzenie analizowanych tekstów w konkretnych kontekstach historycznych i przestrzeniach kulturowych (utraconych) małych ojczyzn, w których urodzili się obaj pisarze, i w których toczy się akcja powieści. Należy stwierdzić, że cele pracy zostały wyraźnie określone, a Doktorantka zmierza przez poszczególne etapy pracy konsekwentnie do ich realizacji.

Do kontekstu historycznego odnosi się rozdział pierwszy pracy. Na wstępie przedstawiona została historia regionów, w których ulokowana została akcja wybranych do analizy powieści. Autorkę interesowało głównie tło społeczne i kulturowe Mazur (Prusy Wschodnie), Kaszub oraz miasta Gdańsk i jego okolic (Prusy Zachodnie). W oparciu o właściwie dobraną literaturę przedmiotu (np. Kossert 2001a, b, 2007; Kruk 2003; Sakson 1990; Neugebauer 2008; Borzykowski 1999; Szermer 1971; Abramowicz 2000) umiejętnie zostały połączone fakty historyczne z sytuacją multietniczności Mazur, identyfikowania się mieszkańców jako Polaków/Niemców, a co za tym idzie, posługiwanie się językiem niemieckim/polskim, germanizacji Mazurów polskojęzycznych i Kaszubów (ale i polonizacji Kaszubów), przynależności religijnej, jak i stowarzyszania się ich w różnego rodzaju związkach i organizacjach wspierających ich niemieckość lub polskość. Umieszczenie na osi czasu wydarzeń obejmujących początki dwudziestego wieku (dla tła historycznego Mazur), okresu I. i II. Wojny Światowej (utworzenie Wolnego Miasta Gdańsk, konflikty między Niemcami i Polską), plebiscytu z 11.07.1920 r., daje możliwość szerszego oglądu zmian językowych, kulturowych, etnicznych, ale i politycznych (np. dla Mazurów konsekwencjami politycznymi odradzającej się nacjonalistycznej propagandy i indoktrynacji były zmiany imion i nazwisk oraz nazw wielu miejscowości), jak i zmian tożsamości narodowej i językowej.

Takie przedstawienie tła historycznego, społecznego i kulturowego pozwala czytelnikowi lepiej zrozumieć charakter prozy S. Lenza i G. Grassa, i daje czytelnikowi możliwość „nasiąknięcia” atmosferą historycznych przemian odnośnych regionów i miasta Gdańsk, poznania losów ich mieszkańców i odzwierciedlenia złożoności tych procesów przez obu pisarzy. Ponieważ fabuła pod koniec powieści *Blaszany bębenek*, *Psie lata* i *Muzeum ziemi ojczystej* przenosi się do powojennych Niemiec, Autorka postanowiła w podrozdziale 1.2. przedstawić krótko nastroje polityczno-społeczne tamtego okresu – co bardzo pochwalam. Szczegółowiej chodzi o osoby, które pozostawili swoje ojczyzny na terenach należących po wojnie do Polski. Część z nich organizowała się w różnego rodzaju stowarzyszeniach i odbudowywała stare wspólnoty na nowych miejscach, powstawały związki pozwalające pielęgnować dawną kulturę z Prus Wschodnich czy Zachodnich jak i muzea pamięci dawnej

ojczyzny. Część tej ludności żyła nadzieją ponownego powrotu do swojej dawnej ojczyzny – wszyscy przesiedleńcy musieli budować swoją przyszłość z ludnością miejscową. Natomiast podrozdział 1.3. odnosi się do konstelacji kulturowych w Prusach. Na wstępie podrozdziału Autorka podaje, że zgodnie z tradycyjnym ujęciem różnorodne kultury porównuje się do okręgów, które mogą jedynie zbliżyć się do siebie, ale nie przenikać się nawzajem. Przypisuje tę teorię Johannowi Gottfriedowi Herderowi stwierdzając, jakoby była ona zaprzeczeniem wymiany kulturowej funkcjonującej od stuleci między sąsiadującymi narodami, nie podając jakiegokolwiek źródła powyższej myśli (str. 25). Jest to dość niefortunne wprowadzenie do podrozdziału, a niepodanie źródła tej myśli uchybieniem w operowaniu przypisami. Pogląd Doktorantki na temat współczesnych kultur poznajemy w następnym zdaniu, że ulegają one wzajemnym wpływom i przenikają się, odnosząc to jednocześnie do przeszłości Prus, jako przestrzeni multikulturowej, aktywnej we wzajemnych kontaktach kulturowo i językowo: Prusy Wschodnie to Niemcy, Polacy, Litwini, mniejszość rosyjska i Żydzi, a w Prusach Zachodnich Niemcy, Polacy i Kaszubowie. Autorka śledząc akcję w przestrzeni przygranicznej i losy poszczególnych postaci w wybranych utworach, stwierdza, że trudno jest przyporządkować ten rodzaj kulturowości jednoznacznie do schematu Sommera (2005, Szymańska 2021) do multikulturowości czy transkulturowości, ponieważ trudno jest mówić o stapianiu się kultur w obliczu wzajemnej wrogości i braku zdolności postrzegania kultur tych obcych, mimo że jak podkreśla Autorka, wzajemne relacje poszczególnych członków złowrogich sobie społeczności przeczą tej zasadzie (Michał i Sonja z *Muzeum...*). Doceniam takie stanowisko Doktorantki, ponieważ postrzeganie kultury z perspektywy jednostki vs. społeczeństwa nie daje się zawsze jednoznacznie zdefiniować. Dla uściślenia przyporządkowania kultury Prus do określonej kategorii kulturowości Autorka powraca do pracy Georgiosa Florosa *Kulturelle Konstellationen in Texten...* (2003)¹ odnoszącej się do tzw. konstelacji kulturowych, i interpretuje je jako element polisystemu kulturowego reprezentowanego w określonych rodzajach tekstów, w tym tekstów literackich, obejmującego konstelacje otwarte (skonkretyzowane w poszczególnych segmentach tekstu) i ukryte, współtworzące tekst (nieskonkretyzowane w segmentach tekstu), kompatybilne z ogólnym systemem kulturowym, zakładane jako znane odbiorcy tekstu. Natomiast trójwymiarowość kultury składa się, wg. Autorki, z wymiaru społecznego, mentalnego i materialnego; nazwy własne lokowane są tu w pierwszym i drugim wymiarze, wzgl. między nimi. Tak skonstruowany system reprezentacji kultury Doktorantka nakłada na subsystemy kulturowe reprezentowane w wybranych do analizy utworach (na tle ogólnego systemu kulturowego Prus), a więc np. Mazury, powojenne Niemcy, Niemcy Północne, *Waldesruh*, Kaszuby, Gdańsk itp. Całość rozdziału przygotowuje czytelnika do dalszych etapów pracy.

Rozdział drugi jest prezentacją obiektu badawczego, jakim są nazwy własne w tekstach literackich. Już na wstępie rozdział Doktorantka uściśla, że przedmiotem analizy będą dwie kategorie nazw własnych: antroponimy i toponimy, i przyjmuje dla celów rozprawy klasyfikację nazw własnych w tekstach literackich² według Hendrika Birusa (1987)³, uwzględniającą 1. nazwy ucieleśniające; 2. nazwy klasyfikujące; 3. nazwy toniczne; 4. nazwy mówiące. Autorka komentuje przejrzystość każdą z kategorii nazw literackich i wiąże je ze stereotypowymi konotacjami, które, jak zaznacza, nie są w pełni dostępne dla odbiorcy innego kręgu kulturowego względnie językowego. Za Thurmair (2002) charakteryzuje szczegółowo możliwe konotacje, zamieszczając każdorazowo przykłady. Doktorantka porusza również kwestię nadawania przez autorów prozy nazwisk swoim postaciom i komentuje Kosyła (2005), który analizował w swojej pracy *Nazwy własne w literaturze pięknej* tendencje w nazywaniu postaci literackich i widzi w tym procesie kilka nurtów stylistycznych.

¹ Będąca pokłosiem jego pracy doktorskiej *Kultur in Texten und ihre Übersetzung*, 2001, Uniwersytet Saarlandu.

² Skrótowo będę używał dla nazwy własne w tekstach literackich określenia nazwy literackie.

³ Z zastrzeżeniem (umotywowanym) tzw. *existierende Namen*.

Każdy nurt spełnia określoną funkcję w tekście, o czym informuje czytelnika podrozdział 2.2. *Funktionen der literarischen Namen*. Autorka wychodzi z założenia, że każda nazwa literacka ma swoją funkcję w tekście, co jest niezwykle ważne dla tłumacza, ponieważ jest ona wskaźnikiem obrania przez niego odpowiedniego sposobu postępowania w procesie przekładu. Doktorantka przywołuje pracę Debusa (2004), który na podstawie typologii nazw literackich Birusa (1987) wyznacza dla nich szereg funkcji (odnoszą się one do wszystkich nazw własnych), które mają znaczenie dla wywoływania określonych konotacji tekstu oryginału, ale również dla tłumacza zgodnie ze znaczeniem danej funkcji w podejmowaniu decyzji o doborze określonego wariantu tłumaczeniowego. W końcowej części podrozdziału Autorka przedstawia klasyfikację funkcji nazw własnych w tekstach literackich Wilkonia (1970), co ma dla rozprawy znaczenie. Moja uwaga krytyczna w tym miejscu odnosi się do pewnego niedostatku tej części rozdziału, ponieważ brak jest dokładniejszych komentarzy do przywoływanych funkcji Wilkonia, z których Autorka będzie korzystała w analizie przykładów w dalszej części pracy.

Podrozdział 2.3. poświęcony możliwościom przekładu nazw własnych w tłumaczeniach tekstów literackich rozpoczyna dyskusję na temat znaczenia tekstów literackich w kulturze i roli tłumacza jako pośrednika między kulturami w oparciu o Bühlerowski model komunikacji. Jest to według Autorki również rola wymiany interkulturowej zakodowanego obrazu świata i kultury (Kaszyński 2003). Interesujące jest, z mojego punktu widzenia, ponowne odwołanie się do komentowanej w poprzednich rozdziałach teorii polisystemów kulturowych Even-Zohara (2008), w której wyjściowy tekst literacki, mający swoje miejsce w odnośnym polisystemie kultury staje do dialogu z tekstami docelowego systemu kulturowego za sprawą tłumacza i w zależności od jego decyzji tłumaczeniowych (w obrębie obranych strategii tłumaczeniowych) otrzymuje on odpowiedni status społeczno-literacki w nowym środowisku kulturowym. W dalszej części rozdziału Doktorantka omawia szereg strategii tłumaczeniowych nazw własnych, wskazując jednocześnie na ich specyfikę i rolę w tekście literackim oraz możliwości, jakie ma tłumacz począwszy m.in. od transkrypcji nazwiska, dosłownego tłumaczenia poprzez adaptację, zmianę jego pisowni, aż do użycia niekonwencjonalnych form językowych czy wywołania efektu obcości. W oparciu o dobór odpowiedniej literatury przedmiotu (Muskat-Tabakowska 2019; Malina 2015; Grassegger 1985; Pieciul-Karmińska 2016 i in.) Autorka łączy poszczególne strategie z rodzajami nazw, z którymi czytelnik zostanie zapoznany w części analitycznej. Zwraca, i słusznie, uwagę na fakt, który chyba jest w kontekście tej dyskusji najistotniejszy, że tłumaczenie nazw/nazwisk jest jednorazowym aktem tłumaczeniowym, uwzględniającym szereg czynników tworzących tekst literacki oraz umiejętnością jego wkomponowania w ramy docelowego systemu kulturowego, akceptowalnego u odbiorcy.

Rozbudowany i wielopłaszczyznowy strukturalnie ale i merytorycznie rozdział trzeci *Analyse der Eigennamen in den ausgewählten Prosawerken* łączy umiejętnie pierwiastek kulturoznawczy i przekładoznawczy rozprawy. Ponieważ nazwy własne w tekstach literackich stanowią w przekładzie specyficzny rodzaj materiału językowego historycznie, kulturowo i semantycznie Autorka postanowiła szczegółowiej nakreślić tło literackie dla wybranych utworów. Z twórczości Siegfrieda Lenza wybrane zostały dwie powieści *Heimattmuseum/Muzeum ziemi ojczystej* (HM) oraz *Der Überläufer/Dezertor* (DU), a w przypadku Güntera Grassa są to *Die Blechtrommel/Błaszany bębenek*, *Katz und Maus/Kot i mysz* i *Hundejahre/Psie lata*. Zarówno w przedstawieniu życiorysu pisarzy jak i opisie treści obu nacechowanych autobiograficznie utworów Autorka wzbogaca naszą wiedzę interesującymi informacjami i odniesieniami do faktów literackich dotyczących tematyki utworów. Powieści obu autorów były szeroko komentowane i recenzowane, stąd Doktorantka przedstawiła ich recepcję w Niemczech i recepcję tłumaczeń w Polsce posiłkując się stosownie dobranymi cytatami krytyków literackich (nie zawsze im przychylnych). Daje to również obraz atmosfery jaka panowała po stronie odbiorców niemieckich i polskich, często przeżywających

utworów. Powieści obu autorów były szeroko komentowane i recenzowane, stąd Doktorantka przedstawiła ich recepcję w Niemczech i recepcję tłumaczeń w Polsce posiłkując się stosownie dobranymi cytatami krytyków literackich (nie zawsze im przychylnych). Daje to również obraz atmosfery jaka panowała po stronie odbiorców niemieckich i polskich, często przeżywających tę samą tragedię utraconej małej ojczyzny i dzieciństwa. W ostatnich podrozdziałach zostały omówione stylizacje językowe u Lenza i Grassa, z którymi musieli się zmierzyć tłumacze, łącząc wiedzę przekładową z wiedzą historyczną, literacką i językową.

Podsumowując ogólnie część teoretyczną pracy stwierdzam, że jest ona wieloaspektowa i jest dobrym wprowadzeniem czytelnika do części analitycznej. Wachlarz komentowanych prac jest szeroki, a reprezentacja nazwisk polskich badaczy jest imponująca. Doktorantka wykazała w tym rozdziale dużą umiejętność syntetyzowania wyników badań oraz posiłkowania się naukowym komentarzem.

Rozdział 3.2. otwiera część analityczną rozprawy, w którym poddano analizie przekładowo-lingwistycznej materiał egzemplifikacyjny w postaci antroponimów i toponimów występujących w wyżej omówionych utworach prozatorskich S. Lenza i G. Grassa oraz ich tłumaczeniach. W krótkim wstępie do analizy następuje prezentacja kilku postaci z *HM* i *DU*, poprzedzona fragmentem wywiadu z S. Lenzem, z którego dowiadujemy się, że wszystkie nazwiska są przez niego wymyślone, ponieważ w zasadzie nie sięga po nazwiska/postaci, które już znał. Jednocześnie zaznacza, że każde z nich jest nośnikiem pewnych wyznaczników określających postaci, i że nie ma niczego, co nie byłoby zamierzone, stąd decyzja Doktorantki o podjęciu wieloaspektowej analizy materiału językowego była słuszna. Nazwy osobowe w obu powieściach zaliczone zostały do trzech kategorii: nazwy klasyfikujące, ucieleśniające oraz mówiące. Do tej klasyfikacji (wg. Birusa 1987) przypisuje Autorka poszczególne nazwiska osób z powieści i ich tłumaczenia, i analizuje je według obranych w metodologii kryteriów: lokalizacji, przynależności narodowej i społecznej. W każdym przypadku są to szczegółowe analizy odnoszące się do wielu aspektów znaczeniowych i konotacyjnych w oparciu o osadzenie postaci w powieści, jej znaczenie w fabule, w kontekście środowiska, w którym żyje, jej tożsamości i odbioru przez niemieckiego i polskiego czytelnika itp. Należy nadmienić, że do analizy Doktorantka wprowadziła również nazwiska bałtyckie (pruskie), co tworzy niewątpliwie szerokie spektrum opisów, porównań oryginałów z tłumaczeniem i śledzenie tego, jaką opcję przekładu wybrał tłumacz. W podobny sposób Doktorantka postępowała w kolejnych krokach analizy w przypadku nazw własnych ucieleśniających i mówiących. Pozytywne, w mojej ocenie, jest również analizowanie nazw własnych, których przyporządkowanie do kategorii Birusa nie jest jednoznaczne, np. *Malvine Lettkow* (*die Blaue*), lub które zmieniają kategoryzację w tłumaczeniu, np. *Piwko*. Wszystkie aspekty analityczne eksplikowane były w poprzednich rozdziałach i stanowiły bardzo dobre przygotowanie do wieloaspektowości i wielopłaszczyznowości analizy. Poza dociekaniem językowo-przekładowymi Autorka prowadziła kwerendę w źródłach internetowych spisów i wykazów polskich i niemieckich nazwisk, celem pozyskania informacji o badanych w pracy nazwiskach literackich.

Doktorantka postępuje podobnie metodologicznie w przypadku analizy nazw osobowych w prozie G. Grassa, którą poszerza o kategorie nazw osobowych z konotacjami narodowo-religijnymi, spełniającymi funkcję społeczną (wg. Wilkonja), np. *Roswitha Raguna*, co Autorka w swoich analizach również dostrzega. Do tej grupy zalicza się również nazwy osobowe postaci Żydów.

Część analityczną rozprawy kończy krótki podrozdział 3.3. z analizą toponimów. Należą one głównie do kategorii nazw rzeczywistych miejsc, ale kilka z nich to nazwy miejscowości nieistniejących w topografii danego regionu, np. *Lucknow* czy *Egenlund* – fikcyjne nazwy miejsc, ale konkretne wspomnienia z dzieciństwa i wypędzenia. Interesująco i wyczerpująco

zostały przedstawione przez Doktorantkę strategie tłumaczeniowe toponimów w Trylogii gdańskiej.

Reasumując część analityczną należy stwierdzić, że obrana metoda analizy jest spójna i stosowana konsekwentnie. Cechuje ją również przejrzystość i dokładne wykonanie. Doktorantka dokumentuje w tej części pracy swoje kompetencje naukowe w przeprowadzeniu analizy, a zebrane wyniki analizy są adekwatne do postawionych we wstępie pracy założeń. Choć zadanie było trudne ze względu na wielopłaszczyznowość historyczną, literacką i tematyczną, i w związku z tym przekładowo złożoną, nie zawsze jednoznaczną, gdzie każda decyzja tłumacza – należy dodać: tłumacza tekstów literackich, jest indywidualnym aktem wierności tłumacza względem oryginału oraz wiarygodności względem odbiorcy docelowego, to Doktorantka wywiązała się z niego przykładowo. Korpus językowy nazw osobowych i toponimów jest właściwie dobrany i reprezentatywny pod względem jakościowym jak i ilościowym, a z części analitycznej pracy wynikają jasne i zgodne z metodą wnioski, stanowiące podsumowanie rozprawy.

Całość pracy zamyka adekwatny do treści pracy spis bibliografii. Praca napisana jest dobrym stylem naukowym.

Podsumowując należy stwierdzić, że pani mgr Helena Katarzyna Walczak w swej rozprawie wykazała się dobrą znajomością literatury przedmiotu z badanego zakresu i umiejętnością jej naukowego komentowania. Rozprawa posiada niewątpliwe walory naukowe, a uzyskane wyniki przeprowadzonego badania uzupełnią z pewnością dotychczasowy stan badań w zakresie objętym tematem pracy.

W związku z powyższym uważam, że przedłożona do recenzji rozprawa spełnia wymogi stawiane pracom doktorskim i wnoszę o jej przyjęcie oraz dopuszczenie Doktorantki do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Warszawa, 27.09.2023

